

NYT FORSLAG OM ÆNDRING AF LÆGEMIDDELLOVEN INDFØRER INTERNETCENSUR

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har fremsat et forslag til ændring af lægemiddelloven, der lægger op til, at Lægemiddelstyrelsen skal kunne anmode en privat internetudbyder om at blokere for visse hjemmesider. Dermed følger forslaget en stadig stigende - og problematisk - tendens til at regulere og begrænse adgang til brug af internettet. Forslaget er problematisk ud fra en retssikkerhedsmæssig betragtning, fordi det er unødigt og uproportionalt indgribende i internetfriheden. Lovforslaget bør ændres således, at adgangen til internetblokeringer droppes.

Baggrund

Indenrigs- og sundhedsministeren har den 3. februar 2011 fremsat et forslag om ændring af lov om lægemidler og lov om medicinsk udstyr (Styrkelse af kontrolindsatsen i forhold til ulovlige lægemidler m.v.).

Formålet er at rette fokus på illegal distribution af lægemidler ved at "iværksætte initiativer der kan forhindre eller begrænse forekomsten af ulovlige lægemidler," ligesom der foreslås initiativer med henblik på at forbedre mulighederne for at handle legalt, herunder særligt på internettet¹.

Lovforslaget lægger bl.a. op til internetcensur af hjemmesider, hvorfra der sker ulovlig forhandling af lægemidler².

Indgreb i Internetfriheden

For at forhindre salg af lægemidler, som ikke er godkendte, foreslår Indenrigs- og Sundhedsministeriet, at Lægemiddelstyrelsen skal kunne anmode internetudbydere om at lukke eller blokere for hjemmesider, hjemmehørende udenfor EU, hvorfra der sælges sådanne lægemidler³. Følger internetudbyderen ikke Lægemiddelstyrelsens henstilling, vil styrelsen kunne indlede en retssag mod internetudbyderen⁴.

Et andet initiativ i lovforslaget er, at de forhandlere, der har en godkendelse efter lægemiddellovens § 39, stk. 1, og som også sælger deres produkter online, fremover skal give meddelelse herom til Lægemiddelstyrelsen. Herefter vil styrelsen offentliggøre et register over godkendte onlineforhandlere, som forbrugerne kan vejlede sig i. Også dette forslag skal sanktioneres med straf, hvis forhandleren undlader at underrette Lægemiddelstyrelsen.

Begrænsning af internetfriheden er et vidtgående indgreb i ytrings- og informationsfriheden og hæmmer borgernes mulighed for frit og selvstændigt at søge, sprede og gøre sig bekendt med informationer uafhængig af forudgående kontrol og censur. Der bør derfor foreligge særdeles tungtvejende grunde, før der gribes ind i internetfriheden, ligesom ethvert indgreb skal være

¹ Bemærkningerne til det fremsatte forslag, afsnit 1.

² Ibid.

³ Internetblokering kan altså kun komme på tale overfor forhandlere, hvis hjemmeside er registreret i et tredjeland, fx USA, og først efter at Lægemiddelstyrelsen har forsøgt sig med et påbud, jf. Bemærkningerne til Lovforslaget afsnit 5.2. Derimod stiller Lovforslaget ingen objektive krav om, at Lægemiddelstyrelsen fx skal have "en begrundet mistanke" eller "dokumentation" for, at de produkter der bliver solgt fra hjemmesiden er ulovlige i relation til lægemiddellovgivningen. Dermed er der risiko for, at en forhandler af lovligge produkter – uden forudgående retskendelse – bliver underlagt internetblokering.

⁴ Ibid.

egnet til at forfølge dets formål, være proportionalt og omfattet af betryggende retssikkerhedsgarantier⁵. I den henseende er det betænkeligt, at Lægemedelstyrelsen i et og samme lovforslag både vil indføre internetcensur og oversigt over godkendte onlineforhandlere. Sidstnævnte giver forbrugeren mulighed for selv at udøve agtpågivenhed og burde derfor være et tilstrækkeligt værn for dem, som ønsker at indkøbe deres produkter på nettet. Med en sådan oversigt er der altså skabt en proportional løsning, der på den ene side tilgodeser forbrugernes interesser og som er et langt mindre intensivt indgreb end internetcensur.

Internet- og ytringsfrihed

Ytringer på internettet er omfattet af både grundlovens § 77, der beskytter mod forudgående censur og andre forebyggende foranstaltninger, samt artikel 10 i den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), der tillige beskytter den materielle ytringsfrihed. Indgreb i internetfriheden efter EMRK artikel 10 skal således have hjemmel i lov, forfølge et legitimt mål og være nødvendige og proportionale.

Uanset, at ytringer på internettet er omfattet af ytringsfriheden, er der en kraftigt stigende tendens til, at det politiske liv indfører eller ønsker at indføre vidtgående begrænsninger i borgernes adgang til visse internetsider. Senest har Folketinget med vedtagelse af spilleloven gjort det strafbart for internetudbydere at formidle internetadgang til ulovlige spilsystemer uden licens i Danmark⁶. Loven blev vedtaget, selvom en arbejdsgruppe under Skatteministeriet i 2001 konkluderede, at "blokering kan blive opfattet som censur, idet der er en vis risiko for, at blokeringen rammer helt lovlige www-hjemmesider" og, at "i et større samfundspolitisk perspektiv er arbejdsgruppen imidlertid af den opfattelse, at det er tvivlsomt, om en pligt til at overvåge og blokere for kommunikation til ulovlige spillehjemmesider på nuværende tidspunkt kan anses for at være et politisk acceptabelt instrument".

Siden Skatteministeriets rapport i 2001 er der fremsat adskillige initiativer, der med tydelighed indikerer, at der er bred politisk vilje til at foretage vidtgående indgreb i internetfriheden⁷. Når først, der er skabt kutyme for internetblokering i en lov, udvides denne praksis til andre områder. Der henvises da også direkte til spilleloven i bemærkningerne til lovforslaget om lægemiddeloven, hvilket indikerer, at der er åbnet op for en glidebane, hvor politikerne ser internet-blokeringer som løsning på stadig flere former for indskrænkning af internethandel. Dette til trods for, at der så vidt ses ikke er foretaget nogen egentlige undersøgelser af forholdet mellem begrænsninger i internetfriheden og forholdet til grundlovens § 77 og EMRK artikel 10, og at det derfor ikke kan udelukkes, at internetblokeringer udgør "andre forebyggende foranstaltninger" i grundlovens forstand og sandsynligvis udgør et indgreb i artikel 10 i EMRK's forstand.

Internetblokering af handel med lægemidler

Retssikkerhedsmæssigt er det betænkeligt, at lovgivere forfalder til en løsning, hvor private internetudbydere - som oftest mod dissens vilje - skal forestå blokering af andres internetsider og endog være juridisk ansvarlige for så vidtgående indgreb, som normalt varetages af offentlige myndigheder. Det paradoksale understreges yderligere af, at internetudbyderen kan retsforfølges, hvis myndighedens henstilling ikke bliver efterlevet. Man er dermed parate til at kriminalisere et helt erhverv, med Lægemedelstyrelsen som censurmyndighed.

Problematikken understreges af, at der ikke engang er oplistet klare regler for myndighedernes blokering af hjemmesider, herunder en detaljeret klageprocedure. Reelt set er der således tale

⁵ I december 2010 fremsendte en række danske organisationer, inklusive CEPOS, et åbent brev til Folketingets IT-, tele- og retsordførere hvor i de efterlyser en debat og dialog om overordnede retningslinjer for, hvornår blokering af borgernes og virksomheders adgang til internettet kan være i samfundets interesse, jf. <http://www.berlingske.dk/kommentarer/aabent-brev-om-internet-censur>.

⁶ lov nr. 848 af 1. juli 2010 loven er dog endnu ikke trådt i kraft for så vidt angår internetblokering.

⁷ Se gennemgang i CEPOS' notat af 19. marts 2010, jf. http://www.cepos.dk/fileadmin/user_upload/Arkiv/PDF/Internetfrihed_under_pres_i_Danmark_og_den_vestlige_verden.pdf og bemærkningerne til forslaget om at ændre lægemiddeloven, afsnit 6.2.

om, at man fratager den pågældende lægemiddelforhandler muligheden for at drive virksomhed i Danmark, idet salget og markedsføringen hovedsagligt vil foregå via internettet.

Forslaget fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet er allerede blevet mødt med voldsom kritik fra bl.a. telebranchen. Det bør da også tages i betragtning, at der ifølge bemærkningerne til Lovforslaget kun er konstateret to tilfælde af salg af ulovlige lægemidler fra danske internetsider, samt at der i Danmark ikke er konstateret forfalskede lægemidler, hvorfor indgrebet i det hele taget må anses for at være for vidtgående i forhold til de indskrænkninger i internetfriheden, som en regulering vil medføre for henholdsvis internetudbydere og lægemiddelforhandlere. Dertil kommer, at der i forhold til de mange forsendelser, der kommer fra udlandet, allerede i dag fungerer et samarbejde mellem toldmyndigheden og Lægemiddelstyrelsen. På det grundlag må det antages, at der eksisterer fornødne kontrolforanstaltninger, og at indførelse af internetcensur er uproportionalt.

Under alle omstændigheder bør enhver adgang til internetblokering forudsætte retskendelse således, at Lægemiddelstyrelsen ikke kan misbruge sin myndighed.

Konklusion

Det er kritisabelt, at private internetudbydere bliver pålagt både juridisk og operationelt ansvar for en opgave, som bør henhøre under en offentlig myndighed underlagt regler der sikrer retssikkerheden. Endvidere er forslaget udtryk for en stærkt bekymrende glidebane i retning af standardisering af brugen af internetcensur. Det foreslås derfor, at forslaget om internetblokering udgår af lovforslaget, og at internetblokering i ingen tilfælde bør ske uden forudgående retskendelse, og at der politisk bliver taget initiativ til dialog og debat om nogle overordnede regler for, hvornår og hvordan politikerne kan benytte sig af internetblokering, uden samtidig at forringe borgere og virksomheders retssikkerhedsgaranti og frihedsrettigheder.